

En el *Memoriale Divisionis*²⁶ diu que B. parteix, per la part Oest, amb Benissàmid, més enllà de l'alqueria Tatasta, seguint l'aiguavés; i puja a d'altres alqueries (Alboalil, etc.). En la llista d'alqueries, entre les del Xarc, hi ha la *Caria Formiga* (núm. 19 segons Marí Cardona; línia 71, segons Coromines) i va entre la *Caria Tatasta* i la *Caria Dolagtar*. Amb referència a un document de 1433²⁷ diu que per la banda E. el límit és les alqueries de *Beniformiga* i de *Benitasta*, i cap al S. d'aquesta hi ha l'alqueria de *Fruitera*.

En resum, tenim tres formes del nom:

- 1) *Bella Formiga*, l'any 1235.
- 2) *Beniformiga*, l'any 1433, i posteriorment es parla del torrent de *Beniformiga* i del Pont de *Beniformiga*.
- 3) *Formiga* el 1235 i en documentació posterior (fins i tot avui hi ha un lloc anomenat *Can Formiga*, si bé no tenim ben comprovat que siguin llocs idèntics).

Si prenem per base la forma 2, l'element *Beni-* podria orientar-nos cap a dues coses:

I) Que *Formiga* sigui un nom de tribu sarraina: bereber?, aràbic? Ja se sap que de bereber n'hi ha molt poc, d'aràbic no en té fesomia: són quatre consonants. En la llista de noms de persona algerians no n'hi ha cap que s'assembli a *Formiga*.

II) Que *Formiga* sigui un element romànic. Si per allà hi ha penyes amb cofurnes, coves o qualsevol cavitat (p. ex. les barbacanes i cocons que hem vist en indrets d'aqueix torrent) es podria tractar del mot llatí *FORNAX*, que pròpiament significa un forat gran per coure-hi (fornals, fornassos, etc.). A Eivissa mateix tenim *es Fornàs*, mas i vèrtex de triangulació (410 m alt.) a uns 6 o 7 km de *Beniformiga*. La combinació en total, en l'element primer del trilema, seria *VALLIS FORNACUM* 'vall dels fornaces'; en l'element segon del trilema seria *PINNA FORNACUM*; i, en tots dos casos, *Formiga* seria abreujament de les dues formes del nom. Explicació fonètica de l'element *FORNACUM*: en virtut de la imela granadina es tornava *fornik* (o *fornika*, nom d'unitat).

El canvi de *fornica* en *formiga* seria cosa del català; on *forniga* és vulgarisme rebutjat com a dialectal.

D'altra banda no oblidem *PARIETES FORMACEAE* 'tàpies', llatí clàssic, que Plini i altres romans observaven com típiques d'Hispania. El canvi de *PINNA* en *Beni-* és un fet adotzenat dins la toponímia balear i valenciana, el canvi de *VALLIS* en *Bella-* també és natural com un fenomen d'arabització, cf. l'andalús Vélez, provinent de *VALLES*. Pot ser que sigui preferible el nú-

26. Joan MARÍ CARDONA, *Illes Pitiüses*, vol. I: *La conquesta catalana de 1235* (Inst. Estudis Eivissencs, 1976), p. 47.

27. Arxiu Històric de la Pavordia d'Eivissa (AHPE), V. 61, 29r.